YUQORI SINFLARDA TARBIYA FANINI O‘QITISHNING AHAMIYATI

Toshkulova L.H., GDPI magistrant
E-mail: lolatashkulova@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumta’lim maktablarining yuqori sinf o‘quvchilariga tarbiya fanini o‘qitishning pedagogik, ijtimoiy va shaxsiy rivojlanish nuqtai nazaridan ahamiyati chuqur tahlil etilgan. Tarbiya fanining mazmuni, uslubi va metodik yondashuvlari orqali o‘quvchilarni ongli fuqarolik pozitsiyasiga ega bo‘lgan, ma’naviy yetuk, ijtimoiy faolligi rivojlangan shaxs sifatida shakllantirish imkoniyatlari ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: Tarbiya, yuqori sinflar, umumta’lim maktabi, tarbiya fanining ahamiyati, ma’naviy-axloqiy tarbiya, shaxsiy rivojlanish, o‘quvchi shaxsi.

Аннотация: В данной статье глубоко проанализировано значение преподавания предмета "Воспитание" учащимся старших классов общеобразовательных школ с точки зрения педагогического, социального и личностного развития. Через содержание, методы и методические подходы дисциплины "Воспитание" раскрываются возможности формирования учащихся как личностей, обладающих сознательной гражданской позицией, духовно зрелых, с развитой социальной активностью.

Ключевые слова: Воспитание, старшие классы, общеобразовательная школа, значение предмета воспитания, духовно-нравственное воспитание, личностное развитие, личность учащегося.

Abstract: This article thoroughly analyzes the importance of teaching the subject of upbringing to high school students from the perspective of pedagogical, social, and personal development. Through the content, methodology, and methodological approaches of the science of upbringing, the possibilities of forming students as a person with a conscious civic position, spiritually mature, and developed social activity are revealed.

Keywords: Upbringing, high school, general education school, the importance of the subject of upbringing, spiritual and moral education, personal development, student personality.

Hozirgi davrda ta’lim jarayonida shaxsni har tomonlama rivojlantirish va uni jamiyatga foydali inson sifatida shakllantirishga alohida e’tibor qaratilmoqda. Ayniqsa, maktab ta’limining yuqori bosqichida, ya’ni 9–11-sinflarda o‘quvchilarning ongli qarorlar qabul qilishi, kasb tanlashi, mustaqil fikrlashi va ma’naviy immunitetga ega bo‘lishi muhim ahamiyat kasb etadi. Shu jihatdan tarbiya fanini o‘qitish – bu nafaqat o‘quv dasturi bandini bajarayotganlik, balki yosh avlod ongiga ijtimoiy, axloqiy, madaniy va milliy qadriyatlarni chuqur singdirish jarayonidir. Yuqori sinf o‘quvchilari intellektual rivojlanish, shaxsiy pozitsiyani shakllantirish va ijtimoiy jarayonlarga aralashishga tayyor bo‘lib borayotgan murakkab bosqichda turishadi. Shu bois, tarbiya fanining mazmuni va uni o‘qitish metodikasi o‘quvchilarning ehtiyojlari va zamonaviy hayot talablari bilan uzviy bog‘liq bo‘lishi zarur. Bu fanning ahamiyati shundaki, u o‘quvchilarni nafaqat “kim bo‘lish”ga, balki “inson bo‘lish”ga o‘rgatadi.

Tarbiya fani maktab ta’limining ajralmas qismi bo‘lib, uning vazifasi o‘quvchilarni bilim bilan birga, hayotda foydali inson bo‘lib shakllanishiga xizmat qilishdir. Ayniqsa, 9–11-sinflarda bu fanning ahamiyati yanada ortadi, chunki o‘quvchilar: o‘ziga xos shaxsiy fazilatlarni shakllantiradi; jamiyatdagi o‘z o‘rnini anglaydi; kasb tanlaydi va hayotiy qadriyatlarni belgilaydi.

Shunday muhim bosqichda tarbiya fanining mavjudligi o‘quvchilarda mustahkam axloqiy me’yorlarni shakllantirish, milliy va umuminsoniy qadriyatlar asosida hayotiy qarorlar qabul qilishga yordam beradi.

Yuqori sinflarda tarbiya fani quyidagi yo‘nalishlarda amalga oshiriladi: Ma’naviy-axloqiy tarbiya – halollik, adolat, diyonat, iymon kabi tushunchalarni chuqur singdirish; Vatanparvarlik tarbiyasi – o‘quvchilarda milliy g‘urur, Vatanga sadoqat tuyg‘ularini kuchaytirish; Mehnat tarbiyasi – mas’uliyat, mehnatsevarlik, halol rizq topish g‘oyalarini shakllantirish; Ijtimoiy faollik tarbiyasi – fuqarolik pozitsiyasi, jamiyatdagi o‘z o‘rnini anglash, tashabbuskorlikni rivojlantirish.

O‘qituvchining roli va metodik yondashuvlar

Tarbiya fanining samaradorligi ko‘p jihatdan o‘qituvchining shaxsiga va metodik yondashuvlariga bog‘liq. Yuqori sinf o‘quvchilari bilan ishlashda o‘qituvchi: Interfaol usullar (munozara, rolli o‘yin, loyiha ishlari) orqali darslarni qiziqarli tashkil etishi; Shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv asosida har bir o‘quvchining ehtiyoj va qiziqishlarini inobatga olishi;

Zamonaviy texnologiyalar, media vositalaridan samarali foydalanishi kerak.

O‘qituvchi o‘z shaxsi, muomalasi, hayotga munosabati orqali o‘quvchilar uchun namuna bo‘lishi lozim. Shuning uchun tarbiyaviy faoliyatda pedagogning madaniyati, kommunikativ ko‘nikmalari va ijtimoiy faolligi muhim omillardan hisoblanadi.

Yuqori sinflarda tarbiya fanining o‘qitilishi ijtimoiy jihatdan quyidagi ijobiy natijalarga olib keladi: yoshlar orasida ma’naviy bo‘shliqning oldi olinadi; yot g‘oyalarga nisbatan immunitet hosil bo‘ladi; ijtimoiy-huquqiy ong shakllanadi; sog‘lom ijtimoiy muhit yaratiladi; yoshlarning kelajakka bo‘lgan mas’uliyat hissi ortadi. Bugungi kun yoshlari ertangi jamiyatning tayanchi ekanini inobatga olib aytganda, tarbiya fanini yuqori sinflarda chuqurlashtirilgan holda o‘qitish — bu jamiyatning ertangi barqarorligini ta’minlash deganidir.

Xulosa qilib aytganda, tarbiya fanining yuqori sinflarda o‘qitilishi – bu oddiy dars jarayoni emas, balki jamiyatning ma’naviy poydevorini mustahkamlashga qaratilgan strategik ahamiyatga ega faoliyatdir. O‘quvchilar bu bosqichda o‘z shaxsiy hayotiy yo‘lini tanlaydi, jamiyatdagi rolini anglaydi, muhim axloqiy va ijtimoiy qadriyatlarni o‘zlashtiradi. Aynan tarbiya fani esa bu jarayonda bosh yo‘riqnoma bo‘lib xizmat qiladi. Tarbiya fanining sifatli o‘qitilishi uchun zamonaviy, kreativ va mas’uliyatli pedagoglar zarur. O‘qituvchi o‘zining bilim va ko‘nikmalariga tayangan holda o‘quvchilarning qalbiga yo‘l topishi, ularda ijobiy fazilatlar shakllantirishi kerak. Darslar faqat og‘zaki nazariy ma’lumotlar emas, balki real hayotiy vaziyatlar, amaliy topshiriqlar, ochiq muloqotlar orqali olib borilishi lozim. Shunday ekan, yuqori sinflarda tarbiya fanini o‘qitish – bu nafaqat o‘quvchining bugungi kuniga, balki uning ertangi kuniga, jamiyatning istiqboliga qo‘yilgan mustahkam poydevordir. Tarbiya darslari orqali shakllanadigan shaxs – bu Vatan ravnaqi va kelajak taraqqiyotining asosiy kuchidir.